

Kamu Yönetimi Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi

*Institute of Public Administration
Journal of Social Sciences*

Kış/Aralık 2021 Sayı 1

20. YÜZYIL BAŞLARINDA ŞİRAN KAZASINDA KURULAN VAKIFLAR ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

**An Evaluation On The Waqf That Established In The Beginning Of The 20th
Century In Şiran**

Prof. Dr. Alpaslan DEMİR

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü*
Tokat/Türkiye
alpaslan.demir@gop.edu.tr

0000-0002-2397-8293

Dr. Öğr. Üyesi Samettin BAŞOL

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
Tokat/Türkiye
samettin.basol@gop.edu.tr

0000-0002-2938-324x

Geliş Tarihi/Received: 20.07.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 30.08.2021

Atıf/Citation

Demir, A. Başol, S. (2021). 20. Yüzyıl Başlarında Şiran Kazasında Kurulan Vakıflar Üzerine Bir Değerlendirme. *Kamu Yönetimi Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*. (1), 217-234.

Kamu Yönetimi Enstitüsü
Türkiye Kamu Çalışanları Kalkınma ve Dayanışma Vakfı kuruluşudur

Öz

Vakıflar, İslam tarihi boyunca insana ve insanlığı hizmet etmiş en temel müesseselerdir. Osmanlı Devleti bu müesseseyi yaygınlaştırmış ve en ileri seviyeye taşımıştır. Vakıf kurumları toplumun her türlü ihtiyacını karşılamış, sosyal dayanışma, kültür, din, eğitim ve sağlık alanlarında ilerlemeye katkı sağlamıştır. Osmanlı Devleti'nde toplumun her kesimi vakıf kurma etkinliğine katılırdı. Padişahlar, saray kadınları, devlet görevlileri ve halktan pek çok kişi maddi durumları ölçüsünde vakıf eserleri tesis ederdi. Padişahlar, saray mensupları ve yüksek dereceli devlet görevlileri ile zenginler, ülkenin değişik yerlerine külliye tarzında birçok vakıf-hizmet yapıları inşa ettirirlerdi. Vatandaşlar ise bir kitap vakfetmekten bir kütüphane kurmaya, çeşme akıtmaktan bir mescit veya cami inşasına kadar kendi imkânları ölçüğünde bu hayır yarışına katılırlardı. Şer'îye sicilleri, XV. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak, XX. yüzyılın ilk çeyreğine kadar geçen yaklaşık beş asırlık bir dönemin kayıtlarını içermekte olup Osmanlı toplum yapısıyla ilgili çalışmalarda önemli kaynaklardan biridir. Nikâh, miras taksimi, yetim malları ile kayıp malların muhafazası, vasi tayini ve azli, vasiyetlerin ve vakıfların hükümlerine riayet edilip edilmediğinin takibi, cürüm ve cinayet davaları gibi şer'î ve hukukî işlerin yanında idari yönden de kadınlara oldukça geniş yetki ve görevler verilmesi Şer'îye sicillerinin önemini ortaya koymaktadır. Günümüzde Gümüşhane'ye bağlı bir ilçe olan Şiran'a ait iki Şer'îye sicili bulunmaktadır. Bunlardan ilki olan 8191 numaralı sicil H. 1302-1324 (M. 1885-1906), 8192 numaralı ikinci sicil ise H. 1324-1329 (M. 1906-1911) tarihlerini kapsamaktadır. Bu çalışmada, 1885-1911 tarihlerini kapsayan Şer'îye sicillerinden hareketle Gümüşhane'ye bağlı bir ilçe konumunda olan Şiran'da bahsi geçen tarih aralığında kurulan yeni vakıflar üzerine bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı Devleti, 20. Yüzyıl, Şiran, Gümüşhane, Vakıflar, Hayrat.*

Abstract

Waqfs were the very fundamental institutions along the history of İslam that represents the serving to humanity. The Ottoman Empire spread and advanced this system. The waqf system served people in the areas of social solidarity, culture, religion, education, health and supply their various needs. Every parts of the society attends the occasion of establishing of waqf. Sultans, female members of the Sultan's house, state officials and citizens attend to establishing waqfs in regards of their wealth. The top notch of the society like Sultans, courtiers and wealthy people has built big complexes all around the country. As to the simple citizens, they were attend the race to charity with contribution to the waqfs from donating a single book to library or fountain to masjid or mosque. Şer'îye Sicilleri (Court Records) covers are an important matters such as Ottoman social structure for a five centuries wch started fifteenth century and ended twentieth century. Those record includes the subjects such as, marriage, case of inheritance, orphans and lost items conservation, guardian appointment and dismissal, prosecution of wheter waqfs follow the codes or not concerning on legal wills and laws, crime lawsuits. Also all those matters under the jurisdiction of Kadı wch shows the scope of this records. Today Şiran is a county in the city of Gümüşhane and have an two court records. The first 8191 numbered one is covers the time span of H. 1302-1324 (M. 1885-1906), and the second 8192 numbered covers H. 1324-1329 (M. 1906-1911). In this

work the newly founded waqfs within the borders of Şiran will be examined based on the records wch covers the time span of 1885-1911.

Keywords: *Ottoman Empire, 20th Century, Şiran, Gümüşhane, Waqfs, Charity buildings.*

Giriş

Vakıf uygulaması, Osmanlı Devleti çağında ülkenin geneline ve toplumun bütün kesimlerine yayılmış bir hizmet müessesesi olmuştur. Bu müessese, hemen her dönem, toplumun ihtiyaç duyduğu alanlarda işe koşulmuş, insanların, kamunun yararına önemli kurumlar kurulmasına katkı sağlamıştır. Değişen zaman ve şartlar insanların ortak ihtiyaçlarının değişmesinde de etkili olmuştur. İşte vakıf uygulaması, Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında bile toplumun değişen ortak ihtiyaçlarını karşılamada ön planda olmaya devam etmiştir. Örneğin, Osmanlı Devleti'nin kuruluş çağında, özellikle yeni fethedilen bölgelerde, ulaşımın, imarın, iskanın ve şehirleşmenin henüz gelişmediği yerlerde bu alanları geliştirecek nitelikte vakıf-mimari yapılar, külliyeler vücuda getirilmiştir. Yerleşim yerlerinin bu şekilde vakıf uygulaması sayesinde şenlendirilmesi düşünülmüştür. Köy, kasaba, şehir gibi birimlere başta o bölgelerde görevli ulemadan ve ümeradan yüksek dereceli devlet görevlileri olmak üzere yerel halktan da hali vakti yerinde olanlar vakıflar kurmuşlar ve kendi bölgelerinin gelişimine katkı sağlamışlardır.

Osmanlı toplumunda, 19. yüzyıla gelindiğinde vakıf uygulamasının sürdüğü gözlemlenmekle birlikte bir taraftan para vakfı niteliğindeki vakıfların arttığı, diğer taraftan yaşanan savaşlar ve göçler neticesinde yeni kurulan yerleşim birimlerine su ve ibadet kurumları kurmanın gerekliliği ortaya çıkmıştır. İşte bu noktada özellikle şehir ve kasaba merkezlerinin dışındaki kırsal yerleşim bölgelerinde ahalinin ihtiyacına binaen vakıf olarak ya çeşme, mescit kurduğu ya da var olan mescide minber eklenmesi ile camiye dönüştürmek için vakıflar meydana getirdiği tespit edilmiştir.

Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Anadolu'da birçok yerleşim biriminde yaygın olan bir uygulama mevcuttu. Buna göre önce köyde Cuma namazı kılınabilmesi için Osmanlı yönetiminden izin alınmış, bu iznin ardından da ahalinin çabalarıyla köyde daha önce bir mescit bulunuyorsa vakıf yoluyla bir minber eklenmiş ve camiye dönüştürülmüş, eğer köy yeni kurulmuş mescidi dahi yoksa doğrudan

bir vakıf cami inşa ettirilmiştir. Bu sayede köyde insanların ibadet ihtiyaçlarını sağlayabilecekleri kurumlar meydana getirilmiştir. Bu işi bazen yerleşim birimindeki bir ya da birkaç zengin kişi üstlenmiş, bazen de köy halkının tamamı ortaklaşa böyle bir vakıf kurmuşlardır. Kurulan vakıfla hem caminin bakım ve onarımı yürütülmüş hem de bu kurumda görev yapacak imam, müezzin, hatip, vaiz vb. görevlilerin maaş giderleri karşılanmıştır. Aşağıda incelenecek olan Şiran Kazası vakıflarında bu yönde örnekler olduğu tespit edilmiştir.

Günümüzde Şiran kazasıyla ilgili bazı akademik yayın ve çalışmalar mevcuttur. Bunlardan bir kısmı Şiran'ın sosyal ve ekonomik yapısını incelerken¹ bir kısmı da ilgili kazadaki vakıfları konu edinmiştir². Yöreye ait vakıflarla ilgili çalışmalar daha çok 19. yüzyıl ağırlıklıdır. Şiran kazasına ait iki adet Şer'îye siciline göre 20. yüzyıl başlarında Şiran kazasında yeni kurulan vakıflar ise bu araştırmanın temelini oluşturmuştur.

1.Şiran'da 20. Yüzyıl Başlarında Yeni Kurulan Vakıflar

Yukarıdaki bölümde değinildiği üzere araştırmaya esas Şiran kazasına ait iki Şer'îye sicili mevcuttur.³ Söz konusu sicillerden 8191 numaralı sicilde herhangi bir yeni vakıf kaydı yer almamaktadır. 8192 numaralı Şiran sicil defterinde ise toplam on adet vakfiye/yeni vakıf tespit edilmiştir.⁴ Defterdeki

¹ Mustafa Albayrak. *19. Yüzyılda Şiran Kazasının Sosyal ve Ekonomik Durumu (Maliye Nezareti Temettuat Defterlerine Göre, 1260/1844)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2001; Erdem Erdem. *XX. Asrın Sonunda Şer'î Sicillerde Şiran Kazası: İçtimai ve İktisadi Hayat*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2005; Cansu Çalışkanoglu. *8191 Numaralı Şiran Şer'îye Siciline Göre Şiran'da Sosyal ve Ekonomik Hayat*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2019; Emrul Yeşildağlı. *Tereke Kayıtlarına Göre Şiran Kazasında Sosyo-Ekonomik Hayat (1886-1893)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2020; Merve Ögreden. *Tereke Kayıtlarından Hareketle Şiran Kazasında Sosyo-Ekonomik Hayat (1893-1911)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2020; Kemal Saylan. *Gümüşhane-İdari, Sosyal ve Ekonomik Tarih (1850-1918)*. (2014). İstanbul: Gümüşhane Üniversitesi Yay.: 187-201; Kemal Saylan ve Faruk Algül. *Osmanlı Vesikalarında Şiran Kazası*. İstanbul: Şiran Belediyesi Yay., 2017; Alpaslan Demir. "Şeriye Sicillerine Göre Şiran Kazası'nda Sulama Davaları", *Türk Kültürünü Araştırma Dergisi, Prof.Dr. Mustafa Kafalı Armağanı*, (2013), Ankara: 171-177.

² İsmail Kıvrım. "19. Yüzyılda Gümüşhane ve Çevresinde Kurulan Vakıflar", *Gümüşhane Tarihi (İl Oluşunun 85. Yılında Gümüşhane Tarihi ve Ekonomisi Sempozyumu Tarih Bildirileri, 25-26 Mayıs 2010)*. (2016). (Editörler: Bayram Nazır, Kemal Saylan). Gümüşhane: 393-40; İsmail Kıvrım. "Osmanlı Döneminde Gümüşhane ve Çevresinde Kurulan Para Vakıfları", *History Studies* (2010). 2/3.: 231-243; Naim Ürkmez. "Şiran Vakıfları (XIX. Yüzyıl Vakıf Muhasebe Defterlerine Göre)", *Gümüşhane Tarihi (İl Oluşunun 85. Yılında Gümüşhane Tarihi ve Ekonomisi Sempozyumu Tarih Bildirileri, 25-26 Mayıs 2010)*. (2016). (Editörler: Bayram Nazır, Kemal Saylan). Gümüşhane: 424-433. Belirtilen bildiriden geliştirilerek yeniden yayımlayan Naim Ürkmez. "Şiran Vakıfları", *Vakıflar Dergisi* (2015). 44. Ankara: 73-94; Murat Dursun Tosun, "Gümüşhane-Şiran İsa Baba Vakfı ve Türbesi", <https://alucradantarihebakis.files.wordpress.com/2018/01/isa-baba.pdf> (Erişim Tarihi: 01.08.2021): 1-8.

³ 8191 numaralı Şiran Şer'îye sicilinin ilk belgesi gurre-i Şevval 1302 (14 Temmuz 1885), son belgesi ise 24 Rebiülevvel 1324 (18 Mayıs 1906) tarihlidir; 8192 numaralı Şiran Şer'îye Sicilinin ilk belgesi 21 Rebiülevvel 1324 (15 Mayıs 1906), son belgesi ise 12 Ramazan 1329 (6 Eylül 1911) tarihlidir.

⁴ İlgili sicil defterinde yer alan vakfiyelerin dökümü Ek 1'deki tabloda gösterilmiştir.

ilk vakfiye Şiran-Ara köyüne aittir ve 10 Mart 1907 tarihlidir (ŞŞS 8192, 46-47/58). Şiran-Kozağaç köyüne ait 8 Temmuz 1909 tarihli belge ise sicilde kayıtlı son vakfiyedir (ŞŞS 8192, 205/338). Tarihsel sıralama açısından bakıldığında defterdeki en erken tarihli vakfiye 29 Haziran 1906 tarihini taşımaktadır. Bu vakfiye ile Şiran'ın Çeküz karyesinde yeni bir vakıf kurulmuştur (ŞŞS 8192, 84-85/104). Defter içeriğine göre Şiran çevresinde son kurulan vakıf, yukarıda da bahsi geçen Kozağaç köyünde Halit Efendi'nin ihdas ettiği vakıftır ve vakfiyesi 8 Temmuz 1909 tarihlidir (ŞŞS 8192, 205/338).

Sicildeki vakfiye kayıtlarına göre ilgili dönemde, Şiran merkezinde değil, Şiran kazasına bağlı köylerde vakıflar oluşturulmuştur. Buna göre Şiran'ın *Ara*, *Çirmiş*, *Söfker*, *İne*, *Çeküz*, *Zarabot*, *Çivrişon* ve *Kozağaç* karyelerinde kurulan vakıfların vakfiyeleri sicile kaydedilmiştir. Devam eden bölümde Şiran çevresinde, kazaya bağlı köylerde kurulan vakıflar birer birer ele alınacak ve incelenecektir.

1.1. Kotiloğlu Salih İbni Mehmed Ağa Vakfı

Şiran'ın Çeküz karyesi ahalisinden Kotiloğlu Salih Ağa, köyünde bir para vakfı kurmuş ve tesis senedini sicile işlettirmiştir. Vakfiyedeki bilgilere göre mezkur Salih Ağa, vakıfta değerlendirilmek üzere kendi malından 1000 kuruş nakit para vakfettirmiştir. Söz konusu meblağ, Osmanlı Devleti'ndeki birçok para vakfında olduğu gibi vakıf yönetimi tarafından %15 (onu on bir buçuk hesabı üzere) düzeyinde bir karla işletilerek yani talip olanlara borç verilerek değerlendirilecektir. Bu işlem sonucunda elde edilecek gelir, Çeküz köyü camisinde görev yapacak olan imam ve hatibe maaş olarak verilecektir. Kotiloğlu Salih Ağa kurduğu vakfın idaresini (tevlîyetini) sağlığında kendi üzerine almış, öldükten sonra ise nesilden nesle erkek çocuklarına bırakmıştır (ŞŞS 8192, 84-85/104).

Vakfiyeden anlaşıldığına göre Çeküz köyünde daha önceden bir cami mevcuttur ya da bir süre önce devlet yönetiminden izin alınarak karyedeki mescid, minber yerleştirilmesiyle camiye dönüştürülmüş olmalıdır. Yani bu camide artık Cuma namazı kılınabilmektedir. İşte adı geçen Salih Ağa da köyündeki camide görev yapacak imam ve hatibe yardım olması açısından böyle bir vakıf kurmuştur.

1.2. Mehmed Sabri İbn-i Şerif Ağa Vakfı

Ara köyü günümüzde Şiran'a bağlı Araköy olarak bilinmektedir. Bu köyde, karye ahalisinden iki kişi halkın yararına olmak üzere iki ayrı vakıf

kurmuştur. Bunlardan ilki Mehmed Sabri İbn-i Şerif Ağa Vakfı'dır. Mehmed Sabri Efendinin vakfı 10 Mart 1907 tarihinde kadı ve şahitler huzurunda sicile kaydedilmiştir. Vakfiye kaydından anlaşıldığına göre o günlerde Ara karyesinde henüz Cuma namazı kılınabilir büyük bir cami yoktur. Vâkif Mehmed Sabri Efendi bu ihtiyaçtan yola çıkarak önce üç tarafı ana yol ile çevrili üç bin iki yüz arşın genişliğinde bir arsa vakfetmiştir. Bu arsa üzerine köy halkının ortak yardımları ile ahalinin vakit namazlarını, Cuma ve bayram namazlarını kılabilceği büyüklükte bir cami inşa edilmesini şart koşturmuştur. Ayrıca kurulacak cami avlusuna da içinde dini-şer'i ilimlerin okutulacağı ve çocukların kalabileceği bir medrese binası yapılmasını da şart kılmıştır. Mehmed Sabri Efendi bundan başka 1000 kuruş da nakit para bağışlamış ve onu da vakfin tescil mütevellisine teslim etmiştir. Vakfiye şartına göre para müteveli eliyle %15 oranında bir gelirle işletilecek, bu işlemde elde edilecek meblağ, ileride köy camisinde görev yapacak hatip efendiye hitabet ücreti olarak verilecektir (ŞŞS 8192, 46-47/58).

1.3. Delibaltaoğlu Harem Ağa İbn-i Mehmed Ağa Vakfı

Ara köyünde ikinci vakıf sahibi Delibaltaoğlu Harem Ağa İbn-i Mehmed Ağadır. 5 Mayıs 1907 tarihinde kurulan vakıfta köy ahalisinden Delibaltaoğlu Harem Ağa, sahibi olduğu iki göz oda (hücre) ve ayrı bir bahçeyi vakfetmiştir. Detaylara bakıldığında bir tarafı Molla İzzet'in evi, bir tarafı Hamid Ağa evi ve iki tarafı ana yol ile çevrili köy içinde 2500 kuruş değerinde iki oda, bundan başka iki tarafından ana yol geçen 1500 kuruş kıymetli bahçe vakfa akar olarak bağlanmıştır. Vakfiyedeki bilgilere göre odalar ve bahçe, müteveli tarafından nizamına uygun olarak icara verilecektir. Kiralamadan elde edilecek gelirin onda biri dükkan ve bahçenin miri vergisinin ödemesine ayrılacaktır. Eğer vergi ödemesinden arta kalan para olursa o da mütevelliyeye ödenecektir. Diğer bir onda birlik bölümü hesap edilip saklanacaktır. Biriktirilen bu meblağ, ihtiyaç halinde vakıf odaların tamir ve onarımına harcanacaktır. Gelirin onda sekizlik bölümü ise köy camisinde cemaate imamlık ve müezzinlik yapacak kişiye ödenecektir (ŞŞS 8192, 52-53/64). Yukarıda aynı köyde Mehmed Sabri Efendi kurduğu vakıfla camide hatiplik yapacak kişi için ödenek ayırmıştı. Burada da Delibaltaoğlu Harem Ağa, aynı camideki imamlık-müezzinlik görevleri için gelir tahsis etmiştir. Böylece, ahalinin yardımlarıyla köyde yeni cami kurulduğunda, camide görev yapacak hizmetlilerin maaşları, yine köy halkından kişilerce vakıf yoluyla sağlanmış oldu.

1.4. Ömer Efendi oğlu Hamid Efendi Vakfı

Sicil defterine göre Şiran kazasının Çirmiş (günümüzde Şiran'a bağlı Aksaray köyü) köyünde hayır sahibi iki kişi, yaşadıkları yerin ve toplumun ihtiyaçlarını gözeterek vakıflar kurmuşlardır. Bu vakıflardan ilki Ömer Efendi oğlu Hamid Efendiye aittir ve 29 Mart 1907 tarihlidir. Vâkıf Hamid Efendi, kendi parasından 1000 kuruş bağışlamış ve bir para vakfı meydana getirmiştir. Vakfiye şartı gereğince bu para, o dönemde âdet olduğu üzere %15 kârla işletilecek (taliplere borç olarak verilecek), elde edilecek gelir köy camisine resmi olarak atanacak ve hatiplik görevini yürütecek kişiye maaş olarak verilecektir. Vakfın idaresi hayatta oldukça Hamid Efendinin üzerinde kalacak, o öldükten sonra çocuklarından büyük olana geçecektir (ŞŞS 8192, 47-48/59).

1.5. Serdaroğlu Şeyh Salih Efendi ibni Veli Vakfı

Çirmiş köyündeki ikinci vakıf sahibi, köyün ileri gelenlerinden Serdaroğlu Şeyh Salih Efendi ibni Veli'dir. Şeyh Salih Efendi, yukarıda bahsi geçen vakıftan yaklaşık on gün sonra 8 Nisan 1907 tarihinde kendi vakfını tesis etmiştir. O kurduğu vakfa köy içinde birbirinden bağımsız üç göz oda bağışlamıştır. Bu odalar, bir taraftan ahaliden Mevlüd Ağanın evi, bir taraftan köylülerden Salih Ağanın ahır ve iki taraftan da ana yol ile çevrilidir. Odaların ilgili dönemdeki toplam değeri 4000 kuruştur. Vakıf sahibi, bu odaların müteveli eliyle nizama uygun bir şekilde kiraya verilmesini ve bu şekilde vakfa gelir temin edilmesini şart koşmuştur. Vakfiyeye göre kiralardan elde edilecek gelirin önce onda biri, odaların miri vergilerinin ödenmesi için ayrılacaktır. Eğer vergiler ödendikten sonra bu kalemde artan para olursa o da müteveliye ücret olarak verilecektir. Onda birlik ikinci bir kısmı müteveli yedinde saklanıp biriktirilecektir. Zamanın geçmesiyle zikredilen vakıf odalar harap duruma düşer ve tamire ihtiyaç duyulursa ayrılan bu para tamire harcanacaktır. Gelirin geriye kalan onda sekizlik bölümü ise köy camisinde imamlık ve müezzinlik görevini yürüten kişiye tahsis edilecektir. Bu vakfın tevliyeti de sağlığında Şeyh Salih Efendiye, o ölünce çocuklarından büyük olana ait olacaktır (ŞŞS 8192, 48-49/60).

Çirmiş köyünde vakıf kuran Hamid Efendi ile Şeyh Salih Efendi, aynı köyden oldukları için birbirlerini tanıyor olmalıydılar. Muhtemelen birbirleriyle konuşarak ve anlaşarak köy camisinin hizmetli giderleri için aynı yönde vakıf kurmuşlardır. Şeyh Salih Efendi, köy camisinde görev yapacak imam-müezzine vakfından ödenek ayırırken Hamid Efendi de aynı camide görev alacak hatip için ödenek ayırmıştır. Böylece söz konusu karye

camisinde vazife alacak görevlilerin maaş sorunu vakıf yoluyla çözülmüş görünmektedir.

1.6. Maşuk Bey İbni Timur Bey Vakfı

Günümüzde Şiran merkezindeki Şehit Hakan mahallesi, sicilin tutulduğu yıllarda İne karyesi olarak bilinmekteydi. Söz konusu karyede yaşayan Timur Bey oğlu Maşuk Bey, 7 Mayıs 1907 tarihinde bir vakıf kurdu. Bu vakfı için 1000 kuruş para bağışladı ve vakfiyesini tescil ettirdi. Vakfiye şartına göre Maşuk Beyin ayırdığı para, müteveli eliyle vakıftan borç almak isteyen kişilere verilecek ve yıllık %15 getiri hesabıyla işletilecekti. Elde edilen gelir, İne karyesi camisinde imamlık ve hatiplik görevini yürüten kişiye ücret olarak verilecekti. Vakfın mütevellisi sağlığında Maşuk Beyin kendisi, öldükten sonra ise erkek çocuklarından salih ve büyük olanı olacaktı (ŞSS 8192, 83-84/103). Yukarıdaki örneklerde olduğu gibi köy camisinde görev yapacak kişinin/kişilerin maaşı İne karyesinde de ahaliden bir kişinin kurduğu vakıfla karşılanmıştır.

1.7. Zekeriya Efendi İbni İbrahim Vakfı

Şiran kazasına bağlı Söfker köyünün günümüzdeki adı Evren'dir. İlgili dönemde Söfker karyesinde de Şiran'ın diğer köylerindeki benzer bir vakıf kurulmuştur. Vakıf, köy ahalisinden Zekeriya Efendiye aittir. Bahsi geçen kişi kendi malından ayırıp bağışladığı 1000 kuruşla vakfını oluşturmuştur. Vakıf şartlarını şer'i mahkemede kadı ve şahitler huzurunda 15 Temmuz 1907 tarihinde vakfiye belgesine yazdırmıştır. Vâkıf Zekeriya Efendi, vakfettiği 1000 kuruşun müteveli eliyle %15'lik bir getiriyle işletilmesini, yıllık elde edilecek gelirin karye camisinde hitabet görevlerini yürütecek ve aynı zamanda kamet edecek kişiye ücret olarak verilmesini şart koşturmuştur. Bu vakıfta, hayatta oldukça Zekeriya Efendi idareci (müteveli) olacak, o öldükten sonra ise erkek çocuklarından salih ve büyük olanlar mütevellilik görevini yürüteceklerdir (ŞSS 8192, 83/102).

1.8. Akçacıoğlu Osman Ağa Bin Alaaddin Vakfı

Sicilin tutulduğu yıllarda Zarabot köyü olarak geçen yerleşim yeri, günümüzde Şiran'a bağlı Söğütalan köyüdür. Karye ahalisinden Akçacıoğlu Osman Ağa, köyünün ve köylülerinin ihtiyaçlarını göz önünde tutarak bu yönde bir vakıf kurmuştur. 23 Ocak 1909 tarihinde tahrir edilen vakfiyede şu bilgiler mevcuttur. Vâkıf Osman Ağa, öncelikle köy içinde bir tarafı Akçacıoğlu Halil, bir tarafı Deli Mehmedoğlu diğer Halil, bir tarafı Çarşinoğlu Mersud, bir tarafı da Lazoğlu Tahir evleriyle çevrili iki adet odayı

(hücre) vakfa dönüştürmüştür. Bu odaların kıymeti 2000 kuruştur. Söz konusu hücreler, vakit, Cuma ve bayram namazları kılınabilir olduğu anlaşılan caminin, bahçesindeki yapıda dinî ve şer'î ilimleri okutacak müderris ile bu dersleri okuyacak bütün talebenin yatılı olarak kalması için şart koşulmuştur. Akçacıoğlu Osman Ağa, bundan başka ayrıca 2000 akçe de nakit para bağışlamıştır. Bu para usulü üzere %15 kârla işletilecek, elde edilen hasılat köy camisinde imam ve hatip olarak görev yapacak kişiye ücret olarak ödenecektir (ŞŞS 8192, 172-173/288). Böylece Akçacıoğlu Osman Ağa hem camiye hem de köyde bulunan medreseyi destekleyen bir vakıf kurmuş görünmektedir. Vakfın mütevellilik görevi adı geçen vâkıf üzerinde kalacaktır, onun ölümünden sonra söz konusu göreve oğullarından büyük ve salih olanlar atanacaktır.

1.9. Karaoğlu Mehmed Gülizar Efendi İbni Ahmed Efendi Vakfı

Karaoğlu Mehmed Gülizar Efendi hayatını sürdürdüğü Çivrişon köyünde (günümüzde Şiran'a bağlı Konaklı köyü), köy camisi ve ahalisi yararına bir vakıf kurmuştur. Bahse konu vakıf, kaza mahkemesince 31 Mart 1909 tarihinde kayda geçirilmiş ve tescil edilmiştir. Vakfın akarları, bir oda, bahçe ve 2000 kuruş paradan oluşmuştur. Vakıf sahibi, köyde bir tarafı kendi evi, iki tarafı ana yol ve yine bir tarafı kendi harmanı ile çevrili bir oda ve önündeki bahçeyi, ayrıca da 2000 kuruş değerindeki parayı bağışlayıp vakfa dönüştürdüğünü beyan etmiştir. Vakıf şartlarına göre hücre ve bahçe mütevellî tarafından nizamına uygun olarak kiraya verilecektir. Elde edilen icar gelirinin onda birlik kısmı vakıf mülklerin miri vergisine tahsis edilecektir. Eğer vergi ödemesinden sonra artan para olur ise bu kısım vakıf mütevellîsinin olacaktır. Onda birlik diğer bir pay da tamir ve termim için saklanıp biriktirilecek, gerektiğinde odanın bakım ve onarımı için harcanacaktır. Yıllık kira gelirinin onda sekizi ise köy camisinde imamet ve hitabet görevlerini yürütüp ezan okuyan kişiye ücret olarak verilecektir (ŞŞS 8192, 187-188/312).

Karaoğlu Mehmed Gülizar Efendinin bağışladığı 2000 kuruş da dönemin anlayışına ve vakıf usulüne uygun olarak mütevellî tarafından işletilerek değerlendirilecektir. %15 oranında bir nemayla işletilen bu paradan elde edilen yıllık gelir, yine aynı camide imam ve hatip olan kişiye tevdi edilecektir. Vakfın mütevellîlik görevi, diğer vakıflarda olduğu gibi sağlığında vâkıfın kendisine, ölünce erkek çocuklarından salih ve yaşça büyük olanlarına bırakılmıştır (ŞŞS 8192, 187-188/312).

1.10. Halid Efendi İbni Hasan İbni Mustafa Vakfı

8192 numaralı Şiran Şer'îye siciline son kaydedilen vakıf, Kozagaç köyü ahalisinden Halid Efendiye ait 8 Temmuz 1909 tarihli vakıftır. Halid Efendi belirtilen tarihte kaza mahkemesine giderek vakıf kurma isteğini ve şartlarını beyan etmiş, kadı da bu vakfın vakfiyesini tanzim etmiştir. Belgenin mündericatına göre bahsi geçen vâkıf, aynı köyde cami yanında konumlanan bir bahçe ile 1000 kuruş tutarında nakit para vakfetmiştir. Bahçenin kıymeti 1000 akçedir. Bu bahçenin yıllık hasılatından elde edilecek gelir, köy camisinde padişah beratı ile görev yapacak imam-hatibe verilecektir (ŞŞS 8192, 205/338). Vakfiyede tam açık olmamakla birlikte bahçe hasılatından kastedilen anlam, bahçenin mütevellî tarafından yıllık icara verilmesi ve buradan elde edilen gelirdir. Bazen meyve ağaçlarının dikili olduğu bahçelerde, hasat edilen meyvelerin satılması yoluyla da gelir elde edilen vakıf bahçe örnekleri bulunmaktadır.

Halid Efendinin bağışladığı ve teslim ettiği 1000 kuruş, misalleri gibi mütevellî tarafından kârlı bir şekilde işletilecek, buradan elde edilen gelir de aynı camide imamet ve hitabet görevlerini yürüten kişiye ücret olarak verilecektir. Vakfın idarecisi hayatta oldukça Halid Efendinin kendisi olacak, o ölünce söz konusu göreve oğullarından yaşça büyük ve salih olanları getirilecektir (ŞŞS 8192, 205/338).

Sonuç

Osmanlı Devleti dönemi kaza mahkemelerine ait Şer'îye sicil koleksiyonları, günümüze ulaşabilen büyük bir kültür hazinesi olmasının yanında, aynı zamanda başkent İstanbul dışındaki yerlerin sosyal, kültürel, iktisadi, hukuki ve mali durumlarının ortaya çıkarılmasında da önemli birer kaynak durumundadırlar. Bu araştırmaya, Gümüşhane sancağına bağlı Şiran kazasına ait mevcut iki Şer'îye sicili kaynaklık etmiştir. İlgili defterlerde yapılan taramada, 8191 numaralı Şiran Şer'îye sicilinde herhangi bir vakfiyeye rastlanmamıştır. 8192 numaralı sicilde ise kazaya bağlı köylere ait toplam on adet vakfiye belgesi tespit edilmiştir. Vakfiyeler üzerinden yapılan değerlendirmeye göre Şiran'ın Ara ve Çirmiş köylerinde köy ahalisinden ikişer kişi ayrı ayrı vakıflar kurarken, Söfker, İne, Çeküz, Zarabot, Çivrişon, Kozagaç köylerinde birer vakıf kurulduğu görülmüştür. Söz konusu köylerde kurulan vakıfların bir kısmı tamamen para vakfî, bir kısmı gayrimenkul vakfî, bazısı da hem nakit hem gayrimenkul vakfî niteliğindedir.

Yapılan değerlendirmeye göre Şiran kazası köylerinde kurulan vakıflar benzer niteliktedir. Bu da aynı dönemlerde insanların ortak, birbirine yakın ihtiyaçlarının olduğunu göstermektedir. Belgelere yansıdığı kadarıyla ilgili dönemde bahse konu olan yerleşim birimlerinde köylerin ahalisi, kalabalık bir cemaati içine alabilen, vakit, Cuma ve bayram namazlarını kılabilecekleri bir camiye ihtiyaç duymuşlar, bu caminin merkezî idare tarafından atanmış hizmetlilerinin yani imam, müezzin, hatip gibi görevlilerinin olmasını önemli görmüşlerdir. Camiye atanacak görevlilerin ücretlerini ödeyebilmek için köylerde bazı kimseler vakıflar kurmuşlar, vakıf gelirlerini bu hizmetlilere maaş olarak bırakmışlardır.

Şiran'a bağlı Ada ve Zarabot köylerinde kurulan vakıflarda, çocukların eğitime yönelik vakıf şartları da dikkati çekmektedir. Buna göre Ada köyünde vakfedilen arsa üzerinde yeni bir caminin yanında dinî ve şer'î ilimlerin öğretileceği bir medrese binası yapılması da şart koşulmuştur. Yine Zarabot karyesinde vakfedilen iki oda, köydeki camide veya avlusundaki bir birimde dinî ve şer'î ilimleri okutan müderris ile burada ders görececek öğrencilerin iskanına meşrut kılınmıştır.

Vakfiyelerde, vakfa gelir getirmesi için bağışlanan akarlar nakit para, oda, arsa ve bahçe niteliğindedir. Bunlardan nakit paralar, Osmanlı Devleti'ndeki eski uygulamaya göre devletin izin verdiği %15 oranında bir getiriyle işletiliyordu. İlgili köylerde kurulan vakıfların muhasebe defterleri elimizde olmadığı için vakıfların bu paraları gerçekten kredi olarak verip veremediğini şimdilik bilemiyoruz. Ancak, köylerde kurulan bu para vakıflarının, birer kredi kurumu gibi çalıştığı, köy ahalisinden ihtiyacı olanların vakıftan kolayca kredi, borç temin edebildiğini söylemek mümkündür. Köy yerlerinde vakfa dönüştürülen akarların bir bölümü de odalardır. Söz konusu birimler, ya yıllık kiraya verilmekte geliri vakıf için kullanılmakta, ya da Zarabot karyesinde olduğu gibi müderris ve talebenin iskanına bırakılmaktaydı. Buradan anlaşıldığına göre eğer bu hücreler köyde kiraya verilebiliyorsa, bazı köylülerin ihtiyaçları doğrultusunda bu odaları kiraladığı ve yeni mekan gereksinimini böyle karşıladığı düşünülebilir.

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Şiran kazası özelinde kayda geçen vakfiye belgelerine diplomatika özellikleri açısından bakıldığında, klasik dönemdeki vakfiye yazım usul ve üslubun devam ettirildiğini söylemek mümkündür. Kadı ya da vakfiyeyi yazan katip, vakfiye yazım usulünü eskiden olageldiği şekilde sürdürmüştür.

KAYNAKÇA

1-Arşiv Kaynakları

Şiran Şer'iyeye Sicili, No: 8191, 8192.

2-Diğer Kaynak ve Yayınlar

Albayrak, Mustafa. *19. Yüzyılda Şiran Kazasının Sosyal ve Ekonomik Durumu (Maliye Nezareti Temettuat Defterlerine Göre, 1260/1844)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2001.

Çalışkanoğlu, Cansu. *8191 Numaralı Şiran Şer'iyeye Siciline Göre Şiran'da Sosyal ve Ekonomik Hayat*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2019.

Demir, Alpaslan. “Şeriye Sicillerine Göre Şiran Kazası'nda Sulama Davaları”, *Türk Kültürünü Araştırma Dergisi*, Prof.Dr. Mustafa Kafalı Armağanı, (2013), Ankara: 171-177.

Erdem, Erdem. *XIX. Asrın Sonunda Şer'i Sicillerde Şiran Kazası: İçtimai ve İktisadi Hayat*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2005.

Kıvrım, İsmail. “19. Yüzyılda Gümüşhane ve Çevresinde Kurulan Vakıflar”, *Gümüşhane Tarihi (İl Oluşunun 85. Yılında Gümüşhane Tarihi ve Ekonomisi Sempozyumu Tarih Bildirileri, 25-26 Mayıs 2010)*. (2016). (Editörler: Bayram Nazır, Kemal Saylan). Gümüşhane: 393-409.

Kıvrım, İsmail. “Osmanlı Döneminde Gümüşhane ve Çevresinde Kurulan Para Vakıfları”, *History Studies* (2010). 2/3.: 231-243.

Öğreden, Merve. *Tereke Kayıtlarından Hareketle Şiran Kazasında Sosyo-Ekonomik Hayat (1893-1911)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2020.

Saylan, Kemal ve Algül, Faruk. *Osmanlı Vesikalarında Şiran Kazası*. İstanbul: Şiran Belediyesi Yay., 2017.

Saylan, Kemal. *Gümüşhane-İdari, Sosyal ve Ekonomik Tarih (1850-1918)*. (2014). İstanbul: Gümüşhane Üniversitesi Yay.: 187-201.

Ürkmez, Naim. “Şiran Vakıfları (XIX. Yüzyıl Vakıf Muhasebe Defterlerine Göre), *Gümüşhane Tarihi (İl Oluşunun 85. Yılında Gümüşhane*

Tarihi ve Ekonomisi Sempozyumu Tarih Bildirileri, 25-26 Mayıs 2010). (2016). (Editörler: Bayram Nazır, Kemal Saylan). Gümüşhane: 424-433.

Ürkmez, Naim. “Şiran Vakıfları”, *Vakıflar Dergisi* (2015). 44. Ankara: 73-94; Murat Dursun Tosun, “Gümüşhane-Şiran İsa Baba Vakfı ve Türbesi”, [https:// alucradantarihebakis.files.wordpress.com/2018/01/isa-baba.pdf](https://alucradantarihebakis.files.wordpress.com/2018/01/isa-baba.pdf) (Erişim Tarihi: 01.08.2021): 1-8.

Yeşildağlı, Emrul. *Tereke Kayıtlarına Göre Şiran Kazasında Sosyo-Ekonomik Hayat (1886-1893)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2020.

Ek 1: 8192 Numaralı Deftere Göre Şiran Kazası'nda Kurulan Vakıflar

Defter no	Sayfa/Hüküm	Köy	Hicri/Miladi	Vakıf Sahibi / Tescil Mütevellisi	Vakıf Şartı
8192	46-47/58	Ara [Araköy]	25 Muharrem 1325/10 Mart 1907	Mehmed Sabri ibn-i Şerif Ağa / Karye-i mezkure ahalisinden Mehmed Tahir Ağa ibn-i Veli	<p>*Arsa: [Üç tarafı ana yol ile çevrili üç bin iki yüz arşın] Adı geçen arsa üzerine köy halkının yardımları ile cemaati fazla olan köy halkının vakit namazlarını, Cuma namazını ve bayram namazlarını kılabileceği bir cami ile içinde dini ilimler öğretilmesine ve öğrencilerin kalmasına mahsus bir medrese inşa olunsun.</p> <p>*Para: [Bin kuruş] Bin kuruş müteveli eliyle ona on bir buçuk karla işletilerek padişah berati ile atanan ve camide hitabet edecek kişiye ücret olarak verilsin.</p> <p>*Müteveli: Vakfın tevliyeti ben hayat oldukça bana vefatımdan sonra evlad ve evlad ve evlad ve evladımın salih ve büyük erkeğine ve eğer neslim kesilirse hakimim takdiri ile bir salih kişiye verilsin.</p>
8192	47-48/59	Çirmiş [Aksaray/Alancık]	14 Safer 1325/29 Mart 1907	Hamid Efendi ibni Ömer Efendi / Malathar oğlu İbrahim	<p>*Para: [Bin kuruş] Bin kuruş müteveli eliyle ona on bir buçuk karla işletilerek padişah berati ile atanan ve camide hitabet edecek kişiye ücret olarak verilsin.</p> <p>*Müteveli: Vakfın tevliyeti ben hayat oldukça bana vefatımdan sonra evlad ve evlad ve evlad ve evladımın salih ve büyük erkeğine ve eğer neslim kesilirse hakimim takdiri ile bir salih kişiye verilsin.</p>

8192	48-49/60	Çirimiş [Aksaray/Alancık]	24 Safer 1325/8 Nisan 1907	Serdaroğlu Şeyh Salih Efendi ibn-i Veli / Karye- i mezkure ahalisinden Nuri Ağa ibn-i Mehmed	<p>*Hücre: [Bir tarafı Mevlüd Ağa menzili, bir tarafı Salih Ağa mal ahır, iki tarafı ana yol ile çevrili 4 bin kuruş değerinde ba'de'l-istiklal (bağımsız) üç bab hücre] Hücreler mütevellî tarafından nizamına uygun şekilde kiralansın (icar). İcar öşrünün 1 öşrü vergi-yi mirisine verilsin bundan fazla kalırsa mütevellin olsun; 1 öşrü saklansın hücrelerin tamir ve termimi gerekirse sarf olunsun; geri kalan 8 öşrü köyün cemaatine imamlık ve ezanı okuyacak kişiye verilsin.</p> <p>*Mütevelli: Vakfin tevliyeti ben hayat oldukça bana vefatımdan sonra evlad ve evlad ve evlad ve evladımın salih ve büyük erkeğine ve eğer neslim kesilirse hakimin takdiri ile bir salih kişiye verilsin.</p>
8192	52-53/64	Ara [Araköy]	22 Rebiülevvel 1325/5 Mayıs 1907	Delibaltaoğlu Harem Ağa ibni Mehmed Ağa / Karye- i mezkure ahalisinden Hasan Çavuş ibni diğer Mehmed Ağa	<p>*Hücre ve Bahçe: [Bir tarafı Molla İzzet menzili, bir tarafı Hamid Ağa hanesi ve iki tarafı ana yol ile çevrili 2500 kuruş kıymetli iki bab hücre] ve [Bir tarafı Mehmed Ağa, bir tarafı Molla Ahmed bahçe ve tarla, iki tarafı ana yol ile çevrili 1500 kuruş kıymetli bahçe] Hücreler ve bahçe mütevellî eliyle nizamına uygun olarak talibine kiralansın. 1 öşrü vergiye verilsin artarsa mütevellinin olsun; 1 öşrü saklansın hücreler tamir ve termime muhtaç olursa sarf olunsun; 8 öşrü köy camiinde cemaate imamlık yapıp ezanı okuyacak kişiye verilsin</p> <p>*Mütevelli: Vakfin tevliyeti ben hayat oldukça bana vefatımdan sonra evlad ve evlad ve evlad ve evladımın salih ve büyük erkeğine ve eğer neslim kesilirse hakimin takdiri ile bir salih kişiye verilsin.</p>

8192	83/102	Söfker [Evren]	4 Cemaziyelahir 1325/15 Temmuz 1907	Zekeriya Efendi ibni İbrahim / Kaza-i mezkurdan Arif Efendi ibni Tursun	*Para: [Bin kuruş] Bin kuruş müteveli eliyle ona on bir buçuk karla işletilerek padişah beratı ile atanan ve camide hitabet ve kamet edecek kişiye ücret olarak verilsin. *Mütevelli: Vakfın tevliyeti ben hayat oldukça bana vefatımdan sonra evlad ve evlad ve evlad ve evladımın salih ve büyük erkeğine ve eğer neslim kesilirse hakimnin takdiri ile bir salih kişiye verilsin.
8192	83-84/103	İne [Şehit Hakan Mahallesi]	24 Rebiülevvel 1325/7 Mayıs 1907	Maşuk Bey ibni Temur Bey / Kaza-i mezkurdan Burhan Bey ibni Esedi Bey	*Para: [Bin kuruş] Bin kuruş müteveli eliyle ona on bir buçuk karla işletilerek padişah beratı ile atanan ve camide hitabet ve imamet edecek kişiye ücret olarak verilsin. *Mütevelli: Vakfın tevliyeti ben hayat oldukça bana vefatımdan sonra evlad ve evlad ve evlad ve evladımın salih ve büyük erkeğine ve eğer neslim kesilirse hakimnin takdiri ile bir salih kişiye verilsin.
8192	84-85/104	Çeküz [Beydere]	7 Cemaziyelevvel 1324/29 Haziran 1906	Kotiloğlu Salih ibni Mehmed Ağa / Ali Ağa ibni Halil	*Para: [İki bin kuruş] İki bin kuruş müteveli eliyle karla işletilerek (erbah olunub) padişah beratı ile atanan ve camide hitabet ve imamet edecek kişiye ücret olarak verilsin. *Mütevelli: Vakfın tevliyeti ben hayat oldukça bana vefatımdan sonra evlad ve evlad ve evlad ve evladımın salih ve büyük erkeğine ve eğer neslim kesilirse hakimnin takdiri ile bir salih kişiye verilsin.

8192	172-173/288	Zarabot [Söğütalan]	1 Muharrem 1327/23 Ocak 1909	Akçacıoğlu Osman Ağa bin Alaeddin / Karye-i mezkure ahalisinden Himmetoğlu Şerifiddin bin Ali	<p>*Hücre: [Bir tarafı Akçacıoğlu Halil, bir tarafı Deli Mehmedoğlu diğer Halil, bir tarafı Çarşınoğlu Mersud, bir tarafı Lazoğlu Tahir menzili ile mahdud 2 bin kuruş kıymetli iki bab hücre] Cemaati çok olan köy ahalisinin beş vakit ve Cuma ve bayram namazları eda etmelerine mahsus camii şerif hariminde ulum-ı şeri ve diniye tedrisi ve müderrisine ve talebe-i ulumı şerifenin hücran-ı mezkurelerde iskanına</p> <p>*Para: [İki bin kuruş] İki bin kuruş mütevellî eliyle ona on bir buçuk karla işletilerek padişah beratı ile atanan ve camide imamet ve hitabet edecek kişiye ücret olarak verilsin.</p> <p>*Mütevelli: Vakfın tevliyeti ben hayat oldukça bana vefatımdan sonra evlad ve evlad ve evlad ve evladımın salih ve büyük erkeğine ve eğer neslim kesilirse hakimim takdiri ile bir salih kişiye verilsin.</p>
8192	187-188/312	Çivrişon [Konaklı]	9 Rebiülevvel 1327/31 Mart 1909	Karaoğlu Mehmed Gülizar Efendi ibni Ahmed Efendi / Karye-i mezkure ahalisinden Eyüboğlu Mehmed Çavuş ibni Mustafa	<p>*Hücre ve bahçe: [Bir tarafı kendi menzilizim, iki tarafı ana yol, bir tarafı yine benim harmanım ile çevrili iki bin kuruş değerinde bir bab hücre ve önünde bir kıta bahçe] Hücre ve bahçe mütevellî tarafından nizamına uygun şekilde kiralansın (ıcar). İcar öşrünün 1 öşrü vergi-yi mirisine verilsin bundan fazla kalırsa mütevellinin olsun; 1 öşrü saklansın hücrenin tamir ve termimi gerekirse sarf olunsun; geri kalan 8 öşrü köyün cemaatine imamet ve hitabet edecek ve ezamı okuyacak kişiye verilsin.</p> <p>*Para: [İki bin kuruş] İki bin kuruş mütevellî eliyle ona on bir buçuk karla işletilerek padişah beratı ile atanan ve camide imamet ve hitabet edecek kişiye ücret olarak verilsin.</p> <p>*Mütevelli: Vakfın tevliyeti ben hayat oldukça bana vefatımdan sonra evlad ve evlad ve evlad ve evladımın salih ve büyük erkeğine</p>

					ve eğer neslim kesilirse hakimın takdiri ile bir salih kişiye verilsin.
8192	205/338	Kozağaç [Kozağaç]	19 Cemaziyelahir 1327/8 Temmuz 1909	Halid Efendi ibni Hasan ibni Mustafa / Karye-i mezkure ahalisinden Molla Yusuf ibni Hasan	<p>*Bahçe: [Bir tarafı cami, bir tarafı yol, bir tarafı İbrahim tarlası, bir tarafı hark ile çevrili bin kuruş kıymetli bahçe] Bahçenin yıllık hasılatından olan gallesinden erbah (kar, kazanç) edilip padişah beratı ile atanan imamet ve hitabet edecek kişiye verilsin.</p> <p>*Para: [Bin kuruş] Bin kuruş mütevellî eliyle karla işletilerek padişah beratı ile atanan ve camide imamet ve hitabet edecek kişiye ücret olarak verilsin.</p> <p>*Mütevellî: Vakfın tevliyeti ben hayat oldukça bana vefatımdan sonra evlad ve evlad ve evlad ve evladımın salih ve büyük erkeğine ve eğer neslim kesilirse hakimın takdiri ile bir salih kişiye verilsin.</p>